

Onderwerp Gevolgen bekendmaking budgetten BUIG 2018/2019

Steller O.R. van der Meulen

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 57 62 Bijlage(n)

Ons kenmerk 7188067

Datum 18-10-2018 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Maandag 1 oktober jl. heeft het ministerie van SZW het definitief budget BUIG 2018 en het voorlopig budget BUIG 2019 bekendgemaakt. De vaststelling van het definitief budget 2018 leidt niet tot een afwijking van het resultaat in de tweede voortgangsrapportage 2018.

Voor 2019 gaat het Rijk ervan uit dat de bijstandsuitgaven in Nederland ongeveer op het niveau van 2018 liggen (toename bedraagt 0,06%). Van dit macrobudget wordt € 108 miljoen gereserveerd voor vangnetuitkeringen die betrekking hebben op tekorten in 2017. Deze reservering houdt in dat er in 2019 te weinig budget over gemeenten wordt verdeeld voor het betalen van bijstandsuitkeringen. Anders dan de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) in juni 2018 in haar advies aan staatssecretaris Van Ark heeft geadviseerd, levert het Rijk geen bijdrage aan het vangnet ter compensatie van tekorten in 2017 die het gevolg waren van een ontoereikend macrobudget.

Het budget van de nieuwe gemeente Groningen komt uit op €148,7 miljoen euro. Dit is €4 miljoen minder dan het budget van Groningen, Haren en Ten Boer in 2018. Het verwachte tekort in 2019 van de nieuwe gemeente Groningen komt hierdoor uit op € 10,7 miljoen; een verslechtering van €2 miljoen ten opzichte van het resultaat 2018 conform de tweede voortgangsrapportage. Uitgangspunt bij deze prognose is dat het Rijk, afgezien van de reservering voor het vangnet, landelijk voldoende middelen beschikbaar stelt voor het betalen van bijstandsuitkeringen. Verder gaan we ervan uit dat het aandeel van Groningen in de landelijke uitgaven ook in 2019 verder afneemt, onder ander als gevolg van de intensivering die in 2018 is ingezet.

We verwachten de komende jaren dat het macrobudget voor alle gemeenten in totaal voldoende is. Dit wil niet zeggen dat alle gemeenten daarmee een sluitende begroting hebben, omdat het budget vooraf, volgens een vast verdeelmodel, verdeeld wordt. De werkelijke kosten kunnen dus dan positief en negatief afwijken van het vooraf bepaalde budget. Omdat over het totaal van de gemeenten er wel voldoende budget is, zullen de tekorten vanaf 2018 dus gemiddeld lager zijn. Dit betekent dat de vangnetuitgaven voor gemeente die een bovenmatig tekort hebben ook lager zullen zijn. Aangezien de uitgaven uit het vangnet twee jaar later uit het totale budget gehaald worden verwachten wij dat in 2020 ons tekort €9,8 miljoen zal zijn. In de jaren daarna verwachten wij een tekort van €9,5 miljoen.

Verklaring voor de budgetdaling

Afgelopen jaar is in opdracht van het ministerie van SZW onderzoek gedaan naar objectieve factoren die van invloed zijn op de hoogte van de gemiddelde uitkering. Aanleiding voor dit onderzoek was de constatering dat met name in grotere gemeenten de gemiddelde uitkering hoger was. De uitkomsten van dit onderzoek zijn verwerkt in het bestaande verdeelmodel. De uitbreiding van het model met een prijscomponent blijkt een positief effect op het budget van de nieuwe gemeente Groningen te hebben van 2,3%.

Daarnaast is regulier onderhoud gepleegd aan de volumecomponent van het verdeelmodel. Dit onderhoud is noodzakelijk doordat bijvoorbeeld gebruikte gegevens (in de nabije toekomst) niet meer beschikbaar zijn of doordat brongegevens zijn gewijzigd door onder andere wetswijzigingen. Algemeen beeld dat het rijk richting gemeenten heeft gecommuniceerd was dat gemiddeld genomen het herverdeeleffect is afgenomen en de positieve (teveel budget) en negatieve (te weinig budget) uitschieters kleiner zijn geworden. Naar nu blijkt heeft het effect van het reguliere onderhoud voor de gemeente Groningen echter negatief uitgedrukt. De achteruitgang in budget wordt volledig hierdoor verklaard. De komende weken gaan we, samen met het ministerie van SZW en met SEO dat het model heeft ontwikkeld, onderzoeken wat de precieze oorzaak is van de budgetdaling.

Effect van de herindeling

Het voorlopige budget 2019 is het budget voor de nieuwe gemeente Groningen. Om een beeld te krijgen van mogelijke negatieve effecten van de herindeling hebben we het ministerie van SZW een aantal maanden geleden al gevraagd om het budget 2018 te herberekenen voor de nieuwe gemeente Groningen. De uitkomst van die berekening liet een positief herindelingeffect zien van €300 duizend euro. Kanttekeningen daarbij waren dat er nog regulier onderhoud aan het model zou plaatsvinden en dat de uitkomsten van het onderzoek naar de hoogte van de uitkering nog in het verdeelmodel moesten worden verwerkt.

Het budget 2019 voor de nieuwe gemeente Groningen is direct voor de gemeente Groningen na fusie berekend. Er is door het Rijk geen berekening gemaakt van de drie gemeenten afzonderlijk. Het ministerie van SZW verwacht niet dat de herindeling invloed op de uitkomst heeft gehad.

Gevolgen voor financieel beeld 2019 - 2023

De uiteindelijke gevolgen van het voorlopige budget BUIG 2019 voor het financieel beeld 2019 – 2023 is van een aantal factoren afhankelijk.

ROB advies

In opdracht van de staatssecretaris van SZW heeft de ROB advies uitgebracht over de financieringssysteem van de bijstand. Kern van dit advies:

1. de systematiek moet naar de toekomst toe worden aangepast zodat expliciet rekening wordt gehouden met niet-conjuncturele, onbeïnvloedbare, externe effecten zoals de toestroom van statushouders
2. ten aanzien van de tekorten in 2016 en 2017 is geadviseerd om deze af te kopen voor het deel dat te maken heeft met de kosten van bijstand aan vergunninghouders. Bij de bepaling van de macrobudgetten 2016 en 2017 is namelijk geen rekening gehouden met de toestroom van vergunninghouders.

In de prognose voor 2019 is uitgegaan van macro toereikende budgetten. Wel houden we er rekening mee dat de vangnetuitname in 2019, om tekorten in 2017 te compenseren, volledig voor rekening komt van gemeenten en dat het Rijk hieraan niet bijdraagt. Wanneer het Rijk dit onderdeel van het ROB advies alsnog overneemt dan heeft dit een positief, zij het een beperkt effect op jaarschijf 2019.

Uitkomst onderhandelingen

Het negatieve effect in 2019 wordt als gegeven geaccepteerd en verwerkt in het meerjarenbeeld. Voor 2020 en verder wordt het vraagstuk rond de BUIG meegenomen in de uitwerking van ombuigingen/hervormingen en voorgelegd aan de onderhandelaars. Niets doen betekent een negatief effect op het financiële beeld 2020-2023 voor de bedragen die hierboven worden genoemd; een tekort van €9,8 miljoen in 2020 en €9,5 miljoen in de jaren daarna. Op basis van inhoudelijke keuzes kan het bedrag in deze periode worden verlaagd. Omdat een sluitend meerjarig perspectief noodzaak is (ook richting Provincie) zal met het huidige financiële beeld tot andere (aanvullende) hervormingsmaatregelen moeten worden gekomen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter den Oudsten', written over a horizontal line.

de burgemeester,
Peter den Oudsten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter Teesink', written over a horizontal line.

de secretaris,
Peter Teesink